

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

EXAMENSARBETE

Examensarbete i historia för ämneslärare gymnasieskolan 15hp

Bilder i historieundervisningen

Bild som kunskapsförmedlare

Deniz Özgurdamar

Historia för undervisningsområde 15hp

Halmstad 2017-03-12

Bilder i historieundervisningen

Abstract

This thesis is based on the interviews I've done with both teachers and students, as I analyze and evaluate from a historical educational perspective. I present research on the topic and how the image of the teaching may look differently. Pupils' learning process can vary, and in a society where image is a big part of their life is according to me a pity not to use more pictures in the school, especially in the teaching of history. It is not enough that teachers begin to use more image in his teaching, but they use the images in the right way, where students get the chance to learn how to analyze and interpret the image's meaning and history than just tell you what they see.

Keywords: Perception theory, Image, Pictures, Knowledge sharing, Image analysis.

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Bakgrund	3
Mål & Syfte	4
Frågeställning	4
Avgränsning	5
Metod & material.....	5
Relevans	6
Forskningsläget	7
Förflutenhetens bilder.....	7
Effektiv visuell kommunikation.	8
Bildanalys.....	9
Mer än tusen ord.....	10
Bild som kunskapskälla.....	11
Begreppet bild	13
Bild som kunskapsförmedlare.	13
Positivt med bild som informationskälla i historieundervisningen.....	14
Negativt med bild som informationskälla i historieundervisningen.	14
Teoretisk utgångspunkt.....	15
Receptionsteori	15
Empirisk presentation	16
Förberedelser	16
Analysfrågor	16
Elevsvar.....	17
Läraryntervjuer.....	22
Analys av det empiriska materialet.....	24
Diskussion.....	28
Reslutat.....	31
Sammanfattning.....	33
Referenslista.....	35

Inledning

Runtom i världen fungerar bilder i allt större utsträckning som informationsmedel och kunskapsförmedlare. Enligt Bo Bergström kan vi säga att vi sedan en tid bak befinner oss i en revolution, en bildrevolution, som bara blir större och växer sig allt starkare i vårt samhälle.¹ Ser vi till historien kan vi idag se spår som sträcker sig enda till stenåldern där människor använde bild som kommunikationsmedel. Det som är relativt nytt dock, är användandet av bild i undervisningssituationer, där bilden ska utgå som ett verktyg för att förmedla kunskap för att underlätta inläring för elever. Jag menar inte att användandet av bild i skolan är något nytt, utan att det bara kommer att bli större desto mer tekniken utvecklas.

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Skolan är en social och kulturell mötesplats, som har både en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som verkar där.

Skolverket (2011)²

Skolans värdegrund förklarar vikten av att elever måste lära och ta till sig den kulturella mångfalden som finns i den svenska skolan. I dagens teknologiska era möter elever människor från andra kulturer i både sociala sammanhang samt genom tv, internet och bild, vilket är bra då alla delar av världen bara är några knapptryck bort. Dock finns risken att det som elever får se på tv eller internet är en förvriden bild av verkligheten som kommer att göra mer skada än nytta i den växande kulturella mångfalden i dagens svenska skola. Bild kan därför även användas som ett hjälpmedel i undervisning för att både ge en rättvis bild av verkligheten samt användas som ett källkritiskt material.

Bakgrund

Eftersom jag föddes under 1990-talet växte jag upp under en tid där film, foto och internet inte bara var något vissa människor hade åtkomst till utan hela världen. Filmer som speglade olika historiska skeenden till fiktiva visioner om framtiden och bilder på olika delar och händelser runt om i världen i en större utsträckning än skådat förut. Jag är intresserad av hur jag som framtida gymnasielärare kan använda mig av bild som kunskapsförmedlare eller verktyg i min undervisning i historieämnet. Under höstterminen 2016 läste jag en kurs i hur

¹ Bergström Bo 2016. Effektiv visuell kommunikation. 10 uppl. Stockholm: Carlsson s. 156

² Skolverket 2011. http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf2705.pdf%3Fk%3D2705 s.5

man kan använda sig av monument, film och bild i sin undervisning vilket väckte mitt intresse för hur jag som lärare skulle kunna använda visuella hjälpmedel i min egen undervisning. Eftersom jag inte har mycket erfarenhet kring användandet av bild i historieämnet men ett intresse, tyckte jag att det var en bra idé att skriva min första uppsats kring ämnet.

Mål & Syfte

Som jag har nämnt ovan är det bara att konstatera att alla de olika medierna, i större utsträckning har kommit att fungera som en slags historiebärare i och utanför skolvärlden. Det enorma bildflödet har blivit en vardag för många människor vilket har påverkat distansen till bild ur kritiskt förhållningssätt och analys.³ På grund av mitt intresse till medier som film och bild vill jag utvecklas i detta område, men den största anledningen till att jag valt detta ämnesområde för denna uppsats är för att jag som framtida lärare definitivt kommer att använda mig av visuella hjälpmedel och vill veta hur jag kan göra det på bästa möjliga tillvägagångssätt.

Syftet är därmed att undersöka vilket pedagogiskt värde som bild har i historiaundervisningen. Målet med uppsatsen är att kunna ge konkreta svar på hur bilder kan användas på bästa möjliga vis samt vad elever och lärare själva tycker kring bild i undervisningen och hur det bör användas. Syftet är även att presentera olika metoder för bildanvändning samt de för- och nackdelar som kan finnas. I historiaämnets syfte ska elever ges möjlighet att söka, granska, tolka och värdera olika typer av källor samt använda olika teorier, perspektiv och verktyg som förklarar och åskådliggör historiska förändringsprocesser.⁴ I ämnets syftesplan står det inget om att lärare måste använda sig av film eller bild som verktyg. Men i dagens mediasamhälle där elever stöter på film och bild överallt de tittar kan det vara viktigt att använda sig av dessa medier mer än vad som görs idag. Denna uppsats kommer ha sitt fokus på bildmediet eftersom bild är något som har funnits i varenda historisk tid från stenåldern till nutid genom målningar, porträtt, tavlor etc.

Frågeställning

Hur kan bild som verktyg användas, och vad tycker gymnasielärare om bild som verktyg i historieundervisningen?

³ Bergström 2016 s. 156

⁴ Skolverket 2011. http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf2705.pdf%3Fk%3D2705 s.67

Vad tycker elever i svensk gymnasieskola på bild som kunskapsförmedlare i historieundervisningen?

Avgränsning

Textens empiriska avgränsning är de semistrukturerade intervjuer jag har gjort med gymnasieelever och gymnasielärare. Anledningen till att jag valt denna typ av intervju är på grund av att eleverna skulle sitta i grupp och svara på frågor. Även om jag har ställt följdfrågor vid något enstaka tillfälle har jag valt att inte ställa följdfrågor, dels för att jag ville ha första svaret de tänkte på när de hörde frågan, dels för att det skulle ta alldeles för lång tid. På förhand förväntade jag mig att eleverna skulle förstå frågorna direkt och ge tydliga svar, men i efterhand ser jag att frågorna inte var så enkla att svara på som jag hoppats. Valet av att använda sig av både elever och lärare grundar sig i den helhetsbild det ger gällande ämnesområdet. Intervjuernas innehåll med uppbackning från relevant litteratur kommer vara till stöd till arbetets syfte och metoddel.

Jag har personligen inte visat några bilder eller medverkat under lektioner där lärare valt att använda bilder, utan intervjuerna har utgått från hur både elever och lärare tänker kring bild som verktyg i undervisningen och hur det används eller kan användas på bästa sätt. Fokus i min uppsats är riktad från de svar jag har fått av 18 gymnasieelever och 2 gymnasielärare. Valet av elever och lärare är slumpmässiga, och vilken historiekurs de läser eller undervisar i irrelevant. Som jag har nämnt ovan, är det deras erfarenhet och tankar i helhet kring bild som verktyg i historieämnet som är viktigt.

Via frågorna jag har ställt till eleverna och lärarna framgår det tydligt att eleverna inte riktigt förstår syftet med användandet av bild i undervisningen medan lärarna är ganska tydliga i sina svar. Anledningen till att svaren är såpass annorlunda mellan elev och lärare kan bero på erfarenhet, samt att elever är vana att titta på bilder, men inte vana vid att bli undervisade med hjälp av bilder.

Metod & material

Min uppsats är en kvalitativ studie där intervjuerna med svar från elever och lärare samt deras inställning till användandet av bild i historieundervisningen utgör den empiriska utgångspunkten. I studien kommer jag beskriva och analysera de ideér som har framkommit från intervjuerna och relevant litteratur rörande hur man som lärare kan använda bilder och

andra medier i historieundervisningen. Med relevant litteratur syftar jag till de litterära material som främst behandlar bild- och medieämnet.

Det empiriska materialet är intervjuerna och de svar jag har fått från både lärare och elever. Det kan vara bra att ha i åtanke att det kan finnas en risk i analysen av svaren jag har fått då eleverna och lärarna är slumpmässigt valda. Alla som har medverkat i min undersökning kommer att vara anonyma även om jag har fått positiv respons kring ämnet. Därför kommer alla referat under empiridelen vara anonyma där jag namngett dem ”elev 1, 2, 3 etc”

Varje elevgrupp jag intervjuade var till en början tillbakadragen och osäker på om de ville medverka i en intervju, men när jag presenterade ämnet blev de intresserade och ville vara med. Eleverna satt under alla intervjuer runt ett bord och fick chansen att svara på frågorna jag ställde så utförligt de ville. Genast kunde jag som ledde intervjun se att några elever i varje grupp tog mer plats än andra, vilket syntes i svaren jag fick då många av svaren var lika den elevs svar som talade mest. Stämningen under intervjuerna var mestadels lugna, men det syntes tydligt om eleverna inte förstod en fråga eller om de inte visste vad de pratade om genom att det ibland blev stelt och de började titta på sina kamrater för att de skulle fortsätta prata. Till skillnad från elevintervjuerna så var intervjuerna med lärarna väldigt lugna, och båda lärarna som har mycket erfarenhet bakom sig förstod och svarade på varje fråga så utförligt som kunde.

Förmågan att se eller läsa av en bild måste vi faktiskt lära oss och det sker mycket tidigt i livet.⁵

Relevans

Tanken med denna uppsats är att jag utgår från svar jag har fått från intervjuer som kopplas till litteratur och forskning på området för att förstärka verktyget bild ur ett historiedidaktiskt perspektiv. På detta sätt kan de frågor jag kommer besvara göra att uppsatsen förhoppningsvis kan bli ett pedagogiskt verktyg för nuvarande eller blivande lärare. Även om konstverk oftast inte är avsedda för att förmedla historisk kunskap⁶ kan det underlätta för elevers inläring att ändå använda sig av bild eftersom de är uppvuxna med bildmediet. Som jag har nämnt är elever idag vana vid att ta till sig budskap från datorer och mobiltelefoner via olika

⁵ Bergström 2016 s. 160

⁶ Karlsson KG & Zander U (red.) 2009. *Historiern är nu. en introduktion till historiedidaktiken*. Studentlitteratur: Lund s. 91

simuleringar och visuell kommunikation. Därför vill jag även undersöka hur elever har eller kan arbeta med bildanalys för att maximera sin kunskapsutveckling.

Forskningsläget

Förflutenhetens bilder.

Max Liljefors artikel *"Att använda konst i historieundervisningen"* kring bildanvändandet i historieundervisning har sitt fokus på bildkonsten som ett hjälpmedel. Han resonerar kring de allmänna aspekter av konst och bild som pedagogiska verktyg.⁷ Där han berör vilka förväntningar det är rimligt att ha och inte ha på konst och bilders möjligheter att bidra till en bra historiaundervisning.⁸ Han nämner även hur bilder kan, och inte kan förmedla kunskap, samt hur en bilds retoriska innehåll kan ha ett värde även om en bild inte förmedlar direkt faktainformation.

Vad kan man förvänta sig av konsten som förmedlare av historiska kunskaper?⁹ Är Max Liljefors första frågeställning. Där han ställer sig för, att konstverk inte är gjorda för att förmedla historisk kunskap eftersom de är mångtydiga och subjektiva. Han menar på att konst inte förmedlar en objektiv kunskap som bör eftersträvas i historieundervisningen, eftersom de kan vara självmotsägande.¹⁰ Även om konstverk har dessa nackdelar, och kan vara svåra att använda i undervisningen, är ändå varje konstverk en del av historien, och kan därför berätta något om tiden den är gjord på.

Att visa fram historisk fakta är inte konstens viktigaste funktion i historieundervisningen, utan den retoriska effekt som den kan ha. Den retoriska effekten är oberoende av fakta som kan förmedlas genom en bild eller konstverk.¹¹ Bild och konst kan konkretiseras och ge olika upplevelser för beskådaren om det används i samband med läroböcker. Det klassiska ordspråket, en bild säger mer än tusen ord, kan egentligen tolkas så att en bild förmedlar andra kunskaper än vad tusen ord kan göra.¹² Även om de flesta utan svårighet förstår skillnaden

⁷ Ibid s.91

⁸ Ibid s. 91

⁹ Karlsson & Zander 2009 s. 91

¹⁰ Ibid s. 91

¹¹ Ibid s. 94

¹² Ibid s. 94

mellan bild och text, är det så att vi möter och tolkar dem nästan uteslutande i relation till varandra. Bild och text bildar en gemensam och sammansatt innebörd.¹³

Effektiv visuell kommunikation.

För att hitta bildens ursprung menar universitetsläraren Bo Bergström i sin bok ”*Effektiv visuell kommunikation*” att vi måste söka oss tillbaka till stenåldern. Där vi hittar inristade och målade bilder på människor under olika jaktscener som var livsviktiga för överlevnads skull. Detta är de första exemplen på avbildningar (bilder) och de finns i grottor som människor för ungefär 15 000 år sedan levde i.¹⁴ Längre fram i tiden börjar vi finna mänskliga uttryck i framförallt religiösa sammanhang, där bland annat kyrkor fylldes med av väggmålningar på maktens män både som avbild och åskådare. Ser vi till historien i helhet dröjde dock inte länge förrän bilder blev ett verktyg för förändring.¹⁵ Man började se den enkla kvinnan och mannen på bild, ofta under yrkesutövande, vilket blev ett sätt för konstnärer att beskriva verkligheten, och förändra den.

Enligt Bo Bergström befinner vi oss i en revolution, en bildrevolution, som bara blir större och starkare.¹⁶ Vi är vana vid bilder idag, det visuella utanförskapet dämpas och vi vågar inte bara prata om bilder, även analysera dem och spegla oss i den. Många ser pessimistiskt på den bildanstormning och menar att balansen mellan bilduttryck och bildanvändning börjar försvinna. Eftersom distansen försvinner, försvinner även kritisk hållning och analys,¹⁷ vilket är av ytterst vikt i skolundervisningen.

Bo Bergström presenterar bildkategorisering i fyra punkter, *informativa*, *explikativa*, *direktiva* och *expressiva*. Även om bildkategorisering är en riskabel verksamhet då gränsdragningarna kan upplevas snäva eller vaga är det en verkningsfull indelning.¹⁸

- Informativa – ger relevant information utan värdering.

Informativa bilder förklarar verklighetens stora och små händelser och syns ofta i reportage- och dokumentärintslag som syns på nyheter. Till denna kategorin tillhör också de enkla produktbilderna som syns i reklamkataloger och annonser. Bilder i denna kategorin är rakt på sak och har oftast en enkel innebörd.

¹³ Ibid s.94-95

¹⁴ Bergström 2016 s. 155

¹⁵ Bergström2016 s. 155

¹⁶ Ibid s. 156

¹⁷ Ibid s.156

¹⁸ Ibid. 161

- Explikativa – förklarar en händelse, förhållande eller skeende.

Denna kategori är en aning bred och omfattar allt från röntgenbilder, bildanvisningar för att montera ihop något till bilder som skildrar situationer och överraskande händelser.

Explikativa bilder berättar om vissa arrangemang från fotografens sida men tar aldrig i överhand för tolkaren.

- Direktiva – anvisar eller uppmanar till en viss åsikt.

I direktiva bilder framträder konstnärens/fotografens budskap tydligt. Det betyder att någon vill påverka tolkaren i en viss riktning.

- Expressiva – uttrycker starka känslor med kraftiga medel.

De expressiva bilderna visar på ett personligt uttryck. De kan delas in i till exempel, poetiska, experimentella, associativa och ickeföreställande. Arrangemanget är omfattande.¹⁹

Dessa bildkategoriseringar är moderna, och samtliga kommer till användning i budskapsarbetet kring en bild.²⁰ Alla elever stöter på bilder idag, men inte alla vet om vad för bakgrund bilden har eller i vilken avsikt den är tagen eller gjord för. Dessa kategorier kan kopplas till alla bilder i alla tider, och kan användas som ett bra verktyg att introducera bild till undervisningen genom att först analysera moderna bilder utifrån dessa kategorier.

Bildanalys

I sin bok ”Bildanalys” menar forskarna Terje Borgensen och Hein Ellingsen att elever lätt tappar intresse för att arbeta med bilder i skolan.²¹ Till att börja med menar de att det som är viktigast när man arbetar med bilder är att sänka hastigheten, att inte försöka bli färdiga med en bild så fort man kan, utan att ge den tid det tar för att se till alla aspekter en bild kan visa. Elever är vana vid att betrakta bilder på ett ytligt sätt, att näst intill konsumera bilder,²² vilket gör det ännu viktigare att stanna upp för att låta dem se i detaljnivå. Eftersom elever idag har växt upp i en bildkultur är de i allmänhet lika duktiga som sina lärare att lägga märke till vad

¹⁹ Bergström 2016 s. 161

²⁰ Ibid s. 161

²¹ Borgensen T & Ellingsen H 1994. Bildanalys. Studentlitteratur: Lund. s. 26

²² Ibid s.26

som finns i bilder. Ändå är det sällsynt att elever tar tid att bearbeta bilder på detaljnivå eftersom deras vardag redan är fylld med bilder och filmer vart de än tittar.²³

Ser vi till analysmetoder och ett sätt för att börja använda bilder på, för att förstärka elevers blick för detalj, menar Terje Borgensen och Hein Ellingsen att man måste börja på en låg nivå.²⁴ En klassisk övning många elever idag antagligen har gjort är att de får se en bild under några få sekunder, för att sedan återberätta vad som fanns på bilden. Denna övning kommer helt klart visa hur intresserade eleverna är.²⁵

Vad är syftet med att använda olika metoder kring bilder i undervisningen? Terje Borgensen och Hein Ellingsen menar på att det finns två andeningar till detta. För det första, så är det en infallsvinkel för bildanalys, där elever får träna på att lägga märke till detaljer i bilder, att helt enkelt få dem att stanna upp vid en bild och skriva vad de tänker kring bildinnehållet och hur de tolkar informationen som ges. För det andra, är huvudsyftet att få elever att börja tala eller skriva.²⁶ Att bilden ska fungera som en ”igångsättare” för muntliga eller skriftliga aktiviteter där verbal språkproduktion är målet.²⁷

Det är viktigt att vara medveten om att dessa mål man kan ha för att använda bilder, är till för eleverna ska gå vidare mot en mer saklig form för analys av bilder, och inte stanna vid de grundliga detaljmetoderna kring bilder.

Mer än tusen ord.

I artikeln ”*Bilden och de historiska vetenskaperna*” menar forskarna Lars Andersson, Lars Berggren och Ulf Zander att allt som har överlevt från det förflutna till nutid kan definieras som historiskt källmaterial,²⁸ om det används för att svara på frågor kring vad som har skett och hur saker och ting har varit. För en historiker är bilder oftast medel till kunskap, en sorts

²³ Ibid s. 26

²⁴ Ibid s.27

²⁵ Borgensen & Ellingsen 1994 s.28

²⁶ Ibid s. 31

²⁷ Ibid s.31

²⁸ Andersson L-M, Berggren L & Zander U (red.) 2001. *Mer än tusen ord. Bilden och de historiska vetenskaperna*. Lund: Nordic Academic Press. s. 19

språngbräda som hjälper historiken att närma sig en epok.²⁹ Enligt forskarna är historikens syfte att använda bilden som instrumentell, för att förstå en historisk kontext.³⁰

En central punkt är tolkningar, där tolkningarna har som syfte att placera bilder i en historisk kontext, inte utifrån bilden i sig, utan kunskapsvärdet som en bild kan förmedla.³¹ En bild är oftast bara en bild, och inte något vars innehåll ska översättas fullständigt i textform. En bild äger och berättar sitt eget språk, sin egen retorik.³² Vilken kunskapspotential äger en bild isåfall? Grundläggande går det förklaras genom att en bild är meningsbärande i sig, och i med sin visualitet är med om att beskriva och forma den sociala och kulturella kontext i den tid den är gjord på.³³

Bildmässiga framställningar utgör därför konkreta vittnesbörd om sin tid då den är gjord, därför är de suveräna källor till tidsbundna händelser och ideér.³⁴ Historiskt sett är konst och bilder från en viss tid gjorda och hör hemma inom mass- och populärkulturen i sin tid vilket gör att bilder idag är outnyttjade källor i bland annat skolan. För att använda bilder som historisk källmaterial ska man dock ha i åtanke att bilderna visar hur det var då, eller rättare sagt, hur konstnären valt att se på sin samtid.

”Visuella uttryck från en viss tid är inte inristade i sten, utan snarare i isblock en sommardag”³⁵

Bild som kunskapskälla.

Ulrika Boströms receptionsstudie, *”När man kollar på bilden tänker man så här”* är en studie kring hur gymnasieelever uppfattar bilder som kunskapskällor i historieundervisningen. Hon beskriver att forskningen kring bilder i undervisning idag inte är vanlig och förekommer oftast i samband med text.³⁶ Därför har hon valt att ha sitt fokus kring elevers förståelse, analys och lärande enbart utifrån bilder.³⁷

Enligt Boström finns det en väg in i målningar, konnotation, vilket alla människor upplever. Konnotation är alla de tankar som väcks hos en individ genom bildens yta och form, vilket

²⁹ Ibid s.19

³⁰ Ibid s. 19

³¹ Ibid s. 20

³² Andersson, Berggren & Zander 2001 s. 20

³³ Ibid s. 20

³⁴ Ibid s. 267

³⁵ Bergström 2016 s. 175

³⁶ Boström U 2014. *”När man kollar på bilden tänker man så här”* En receptionsstudie av gymnasieelevers uppfattning om bilder som kunskapskällor i historieundervisningen. Print & media: Umeå universitet . s.2

³⁷ Ibid s. 2

hon förklarar är grunden till uttrycket ”en bild säger mer än tusen ord”.³⁸ Det är bildens språk, som hos varje enskild individ väcker olika sorters känslor, associationer och tankar, vilket Boström förklarar kan väcka både mardrömsliknande associationer eller barndomsminnen beroende på personen som betraktar bilden.³⁹

I sin studie lät hon bilderna som elever fick se stå för sig själva, eftersom hon ville se om det var möjligt att användning av bara en bild kunde få igång elevers tankeprocess kring historiska skeenden. Det som uppmärksammades var balansen mellan en historisk kontext och tolkningarna, där problemet var om att en bild utan text skapar en allt för öppen fiktiv tolkningsram hos elever.⁴⁰ Boström menar på att syftet med användning av bild i historeundervisning är att illustrera, och ge en bild på hur det såg ut eller kunde ha sett ut under vissa historiska händelser.

Eleverna i studien kunde uttrycka historisk kunskap både fakta- och metodmässigt, där Boström menar på att eleverna började tänka historiskt genom reflektion, handlingar, förändringar, skillnader och likheter etc.⁴¹ Oron kring att bilder kan vara för öppna för olika tolkningar och att elever behöver någon form av bildanalys var obefogat och i detta fall visade sig vara något positivt eftersom elevernas reception kunde synliggöras, där deras personliga tankar influerade den historiska kontext bilden ville visa.

Sammanfattningsvis menar Boström att elever inte är lika intresserade av vad eller vem som är avbildad på en målning eller bild, utan den faktiska historiska kontexten bilden vill visa.⁴² Det som eleverna i studien mest kunde relatera till och reflektera över var de bilder där någon form av orättvisa som kränkning eller negativ behandling var bildens tema, vilket kan återkopplas till känslor, och hur elever är uppvuxna med bilder, reportage eller liknande som berör temat orättvisa.

Boströms receptionsteori som används i denna uppsats förklaras tydligare i avsnittet ”*Receptionsteori*” s. 17.

³⁸ Ibid s. 7

³⁹ Ibid s.7

⁴⁰ Boström 2014 s. 21

⁴¹ Ibid s. 222

⁴² Ibid s. 240

Begreppet bild

I dagens samhälle är bild, film och andra visuella medier en självklarhet. Varje dag möter vi bilder av olika slag, som till exempel foto, konst, reklam, målningar, film och mycket mer där olika bilder har olika funktioner och tolkningar. Kommer bildflödet att bli så stort att vi till och med förlorar kontakten med verkligheten?⁴³ Antagligen inte. Många människor använder bilder som ett verktyg för att kommunicera där bildskaparen vill förmedla något på ett bildspråk för att visa vad hen gör och känner vilket inte är lika tydligt i skriven text.

Hur jämför och isärhåller man alla bilder som finns? Ovan har jag nämnt Bo Bergströms bildkategorisering,⁴⁴ vilket är ett bra verktyg för att kunna kategorisera alla de bilder som vi ser idag, och förstå varför vissa bilder finns och om det har ett tydligt eller vagt budskap. Det går även att sätta in dessa kategorier Bergström redovisar för under retoriska begrepp, där inte vad är i fokus utan hur. De fyra grupperna i det retoriska begreppet är -

Den presentativa bilden: Som oftast *visar* hur något går till.

Den metonymiska bilden: Som *belyser* närhet.

Synekdoke bilder: Där någon *påvisar* något från en del, som får stå för helheten. Synekdoke är även bilder som vill *bevisa* att något är sant utöver att påvisa.

Den metaforiska bilden: Använder sig av bilder som *jämför*.⁴⁵

Tillsammans med Bergströms bild och retorikkategorisering går det att konkretisera begreppet bild till en grundläggande nivå som är bra att börja med i skolundervisning. Lär man elever att det är skillnad på bild och bild kan det vara lättare att få en stabil och kunskapsgivande övergång till mer omfattande bildanalyser. Som jag har nämnt, är begreppet bild väldigt brett, men introducerar man bild tidigt, i bland annat historieundervisningen, kan det vara ett väldigt lärorikt och givande verktyg för elevernas kunskapsinläring.

Bild som kunskapsförmedlare.

För att en bild ska kunna användas som kunskapsförmedlare måste den berätta något, ha ett budskap. I och med sin visualitet beskriver och formar bilder den sociala och kulturella kontext som förekom under tiden bilden skapades på.⁴⁶ Det går att beskriva bilder som något eget, där tolkningen av bilder oftast är liknande oberoende från vilken kulturell eller religiös bakgrund en person har. Frågan är väl, att även om bilder tolkas liknande, finns det bilder som

⁴³ Bergström 2016 s. 156

⁴⁴ Ibids. 161

⁴⁵ Bergström 2016 s. 162-169

⁴⁶ Andersson, Berggren & Zander 2001 s. 20

människor tolkar på exakt samma sätt? De olika tolkningarna, hur lika de än är spelar ingen roll i detta fall. För elever kan dessa tolkningar av en bild leda till intressanta och kunskapsgivande diskussioner som bidrar till att öka den historiska kunskapen hos elever.

Positivt med bild som informationskälla i historieundervisningen.

Ordspråket ”en bild säger mer än tusen ord” kan tolkas ”en bild förmedlar andra kunskaper än vad tusen ord kan göra”⁴⁷ vilket gör att bilder i historieundervisningen kan vara bra och givande för elever. Även om elever inte har stort intresse för användandet av bild i undervisningen betyder det inte att de inte tar till sig informationen som kan läsas från bilder. Från egen erfarenhet vet jag att många elever inte är intresserade av ämnet historia för att de inte bryr sig, eller inte kan koppla sina egna liv till vad som hände för 100 eller 1000 år sedan. Varför är historiskt inspirerade bilder och filmer så lockande för många ungdomar idag då? Antagligen beror det på att de själva kan sätta sig in i en situation som de fysiskt kan se och inte behöver hitta på. Därför kan det vara positivt att använda sig av mer bild och film i historieundervisningen bara för att eleverna ska kunna se och känna sig närmare till historien än att bara läsa och gissa hur det kunde ha sett ut.

En annan del som är positivt med bild i historieundervisningen är att människor idag, inte bara elever, är bättre på att tolka och förstå bilder istället för skriven text. Med detta menar jag att en bild berör alla åskådare på ett omedelbart sätt medan ett textbudskap måste sjunka in och bearbetas av varje enskild mottagare. Informativa bilder används och ses därför dagligen av miljontals människor.

Negativt med bild som informationskälla i historieundervisningen.

Allting som har positiva sidor, måste ha negativa, vilket även bild i historieundervisningen har. Bilder är ofta subjektiva, mångtydiga och ibland självmotsägande,⁴⁸ vilket kan medföra problem för lärare när de väljer att använda bilder i sin historieundervisning. Även tolkningen av bilder kan medföra problem i undervisningen då en bild som en lärare valt att använda och tycker är bra, rent innehålls- och faktamässigt kan tolkas på helt fel sätt, eller inte tolkas alls då elever kanske inte förstår vad bilden vill säga.

Ett vanligt problem som kan uppstå när man som lärare väljer att använda bilder i sin undervisning är analysen. Därför är det inte bara viktigt utan nödvändigt att man som lärare noggrant analyserar de bilder man väljer att använda för att vara säker att budskapet man

⁴⁷ Karlsson & Zander 2009 s. 94

⁴⁸ Karlsson & Zander 2009s. 91

avsett ska förhålla sig till undervisningens tema så att elever inte blir förvirrade. Bilder från moderna krigstider är ofta sådana och propagandiska, även om de är en del av historien och speglar sin samtid är det inte de egenskaper vi vill se i våra läromedel.⁴⁹

Teoretisk utgångspunkt

Receptionsteori

Receptionsteorier har olika ingångar, som semiotik, hermeneutik till fenomenologi.

Receptionsteori handlar dock om hur vi uppfattar ett budskap. I allmänhet betyder det att försöka förstå vad, och hur mycket som en läsare/elev lägger in i en texts betydelse vid tolkning.⁵⁰ Denna teori är även användbar i samband som innefattar bild och film. Det handlar om att varje läsare/elev tolkar ett budskap utifrån sina förkunskaper och erfarenheter. Det betyder att vi har en kulturell ram som vi placerar i den text vi har valt att läsa.⁵¹ Om eleven, eller tittarens repetoar i detta fall, ligger för långt bort från filmen eller bildens, kommer inte repetoarerna att matchas, vilket inte är bra då det är en förutsättning för att ta till sig budskapet. Det betyder dock inte att elevens och bildens repetoar måste vara identiskt för att kunna framföra ett budskap. Det kan vara en fördel om repetoarerna inte är för lika då värdet kan läggas på skillnaderna och de kulturella seder som skiljer sig från sina egna erfarenheter och kulturella norm.

Receptionsteorin ger sig inte ut för att söka någon form av sanning, utan fokus är hur en text eller bild betyder något.⁵² En text, film eller bild har därför flera olika betydelser beroende på vem det är som läser eller tittar, och under vilken omständighet den befinner sig i. Som lärare är det av största vikt att alltid ha detta i åtanke när man använder text, film eller bild i sin undervisning då alla elever har en egen personlig repetoar som särskiljer sig från de andra. Därför kan det vara givande för lärare att ge samma bild till sina elever utan att berätta något om den för att få en inblick kring deras personliga erfarenheter och förkunskaper.

⁴⁹ Ibid s. 91

⁵⁰ Boström 2014 s. 70

⁵¹ Ibid s. 70

⁵² Ibid s.70

Empirisk presentation

I denna del beskriver jag hur jag gick tillväga när jag intervjuade 18 gymnasieelever och 2 lärare samt deras svar kring bildanvändandet i historieundervisningen. Eftersom gymnasieeleverna gick i olika årskurser och läste olika historieämnen, och att jag intervjuade dem i grupp har jag valt att hålla alla inblandade anonyma, där jag refererar till dem som elev 1, 2, 3 etc. Jag kommer redovisa deras tankar och svar kring frågeställningarna och sammanfatta dem i slutet av denna del av uppsatsen.

Förberedelser

Innan jag valde detta ämne till min uppsats har mitt intresse alltid varit stort för användandet av bild i historieundervisningen. Mina egna erfarenheter och förkunskaper kring bild i undervisning är inte så starkt, vilket också var en av anledningarna till att jag valde att skriva om det. Under min skoltid, innan högskolan, har jag aldrig haft en lärare som använt sig av bilder i historiaundervisningen som kunskapsförmedlare. Självkänt har lärare jag haft använt sig av enstaka bilder för att försöka visa en händelse som är svår att beskriva, till exempel förintelsen, men de har inte använt sig av bilder som ett verktyg under en hel historiakurs eller något historiskt tema. Det som jag är intresserad av är det Ulrika Boström nämner, hur gymnasieelever uppfattar historia tolkad genom en bild.⁵³

Varför är det intressant att arbeta med bilder i historiaundervisningen? Som jag har nämnt ovan i uppsatsen, och som jag kommer återkomma till under hela texten är att vi befinner oss i en tid där bilder finns överallt runt omkring oss. Varför inte då försöka att använda sig av något som elever stöter på dagligen för att underlätta deras inläring i historiaämnet?

Analysfrågor

I samråd med mina handledare och klasskamrater förberedda jag några frågor som ställdes till samtliga elever och båda lärare. De frågor som var relevanta för min uppsats som alla enades om var:

1. Vad tycker du/ni om användandet av bild i historiaundervisningen?
2. Vad tycker du/ni om bild som kunskapsförmedlare?
3. Vad är positivt och negativt med bilder i historiaundervisningen?
4. Har ni gått igenom någon form av bildanalys i historiaämnet?
5. Kan du/ni ge förslag på tema där användandet av bild hade underlättat för kunskapsinläring?

⁵³ Boström 2014 s. 3

Frågorna ovan ställdes till 18 gymnasieelever och två gymnasielärare. Med eleverna hade jag gruppintervjuer och lärarna enskilda intervjuer. Elevernas gruppindelning är två grupper med 4 elever och två grupper med 5 elever. För att inte göra delen där elevsvaren står för lång, har jag valt att korta ner svaren från eleverna och använda mig av en positiv och en negativ (om det fanns) sak de sagt under varje fråga.

Elevsvar

Som jag har nämnt, var eleverna en aning osäkra på om de ville medverka på en intervju, men när de fick höra vad intervjun skulle handla om blev de intresserade och ville vara med. Innan jag presenterar varje elevgrupps svar tänker jag beskriva kort hur stämningen i gruppen var och om det var några elever som tog mer plats än andra. Det som var utmärkande för samtliga grupper var att de inte riktigt förstod alla frågor och var tvungna att tänka lite innan de svarade. Det syns även tydligt att några elevers svar är påverkade av svaren som föregående elev gett.

Grupp 1. 4 elever. Stämningen var god till en början i denna grupp, men ju längre intervjun pågick blev det lite stelt då eleverna kanske inte förstod frågorna eller för att de inte visste vad de skulle svara.

Vad tycker ni om användandet av bild i historiaundervisningen?

Elev 1 - Vi får nästan aldrig titta på bilder på lektionerna, utan det är mest läraren som står och pratar om historia.

Elev 2 - Precis! Får man se bilder så är det lättare att förstå det som läraren pratar om.

Jag - Varför tycker du inte om historia?

Elev 2- Nää, jag tycker väl inte det är så viktigt. Jag kommer nog inte använda mig av det i framtiden så mycket.

Elev 3- Vår lärare använder inte bilder på våra lektioner utan vill att vi ska läsa om allt. Men jag tycker väl också att det hade varit bra med bilder på lektionerna.

Elev 4- Jag tycker också att det hade varit bra med mer bild.

Vad tycker ni om bild som kunskapsförmedlare?

Elev 1- Kunskapsförmedlare?

Elev 2- Att lära sig historia genom att kolla på bilder eller?

Jag- Ja, precis.

Elev 3- Ja, om det är bilder typ i historiaboken så är det väl riktiga bilder?

Elev 4- Man kan nog lära sig mer av bilder tror jag.

Vad är positivt och negativt med bilder i historieundervisningen?

Elev 1- Bra med bilder är väl att det blir roligare, jag kommer inte på något dåligt.

Elev 2- Det blir roligare ja, mer intressant. Vet inget negativt.

Elev 3- Jag håller med, blir roligare, men det får ju inte bara vara bilder.

Elev 4- Nee, men är det några bilder blir det lättare att förstå.

Har ni gått igenom någon form av bildanalys i historiaämnet?

Elev 1- ehh nej.

Elev 2- Nej, inte vad jag kommer ihåg.

Elev 3- Vi hade någon analys i svenska tror jag, men inte i historia.

Elev 4- hehe nej.

Kan ni ge förslag på tema där användandet av bild hade underlättat för kunskapsinlärning?

Elev 1- Andra världskriget kanske, hade varit intressant att se bilder därifrån.

Elev 2- Ja, andra världskriget.

Elev 3- Bilder från förr i tiden för att se hur det var.

Elev 4- Hade varit nice med bilder i alla delar i historia kanske.

Grupp 2. 4 elever. Även i denna grupp var stämningen god, och det märks tydligt hur eleverna har påverkat varandra i svaren de gett. Elev 1 & 2 som styrde intervjun mest.

Vad tycker ni om användandet av bild i historiaundervisningen?

Elev 1- Vi läste historia förra terminen men det är bra, mer bild i historia!

Elev 2- Jag kommer inte ihåg, men tror inte vi använde så mycket bilder på lektionerna.

Elev 3- Det är bra. Hade varit bra med mycket bilder i historia.

Elev 4- Jag tycker det är bra, blir lättare att fatta vad läraren menar.

Vad tycker ni om bild som kunskapsförmedlare?

Elev 1- För att förstå kunskap eller vad?

Elev 2- Nej, vad du lär dig av att titta på bilder.

Elev 1- Jaha, man kan nog lära sig mycket av bilder.

Elev 3- Jag håller med, man kan lära sig mycket av bilder, kanske mer än vad man läser.

Elev 4- Det beror nog på bild, men i historia så kanske det blir lättare att förstå det som läraren säger, eller det man läser.

Vad är positivt och negativt med bilder i historieundervisningen?

Elev 1- Det är bra och lättare att förstå med bilder. Kanske dåligt om det är tråkiga bilder.

Elev 2- Ja, tråkiga bilder är fan sämst!

Elev 3. Men ändå, bilder gör det mer intressant och lätt.

Elev 4. Kanske lättare att förstå om man ser en bild vilket är bra, och dåligt med tråkiga bilder.

Har ni gått igenom någon form av bildanalys i historiaämnet?

Elev 1- Kommer inte ihåg.

Elev 2. Vi går igenom en analys i psykologi nu, men kommer inte ihåg i historia.

Elev 3. Nee, jag vet inte heller.

Elev 4. Vi hade väl något om att vi skulle berätta vad vi såg när (Lärare) visade en bild en gång?

Kan ni ge förslag på tema där användandet av bild hade underlättat för kunskapsinlärning?

Elev 1- Det hade väl varit bra med bilder i all historia.

Elev 2- Jag håller med, är det inte tråkiga bilder bara så är det ok.

Elev 3- All historia.

Elev 4- Det de andra sagt.

Grupp 3. 5 elever. I denna grupp var eleverna väldigt lugna och jag som intervjuare märkte tydligt att historia inte var ett favoritämne. De gav korta svar och var inte så bekväma med att utforma några tydliga tankar.

Vad tycker ni om användandet av bild i historiaundervisningen?

Elev 1- Vår lärare använder inte så mycket bilder i när vi har historia.

Elev 2- Nee, hen bara står och pratar mest.

Elev 3- Jag hade viljat ha mer bild i historien, tycker det är roligt med bilder, och det blir lättare att förstå.

Elev 4- Jag bryr mig inte så mycket faktiskt.

Elev 5- Jo, mer bilder hade varit nice.

Vad tycker ni om bild som kunskapsförmedlare?

Elev 1- Förstår inte vad du menar.

Elev 2- Inte jag heller.

Jag – Vad tycker ni om lära er riktigt historisk kunskap från bilder?

Elev 1- jaha, jag vet inte.

Elev 2- Jaha, det är väl bra, då ser man framför sig vad som hände.

Elev 3- Aa, det är bra med såna bilder som är riktiga.

Elev 4. Aa, nee, vet inte.

Elev 5- Om det är riktiga bilder från krig och sånt är det nice, då ser man vad som hände.

Vad är positivt och negativt med bilder i historieundervisningen?

Elev 1- Positivt är väl att det bli roligare, negativt vet inte.

Elev 2- Ja det blir roligare om man ser bilder på lektionerna, dåligt vet jag inte heller.

Elev 3- Kanske dåligt med bilder som inte är sanna.

Elev 4- Roligt med bilder, dåligt vet ej.

Elev 5- Jag tycker det bara är bra med bild, vi har inte fått titta så mycket på bilder för att lära oss, men ändå.

Har ni gått igenom någon form av bildanalys i historiaämnet?

Elev 1- Naajeej.

Elev 2- Nope, inte vad jag vet, vi kanske ska göra det.

Elev 3- Inte i historia, nee.

Elev 4- Vet inte.

Elev 5- Nee, inte i historia jag heller.

Kan ni ge förslag på tema där användandet av bild hade underlättat för kunskapsinlärning?

Elev 1- Krig o sånt hade det varit bra med mer bilder.

Elev 2- Ja precis, för att se och förstå bättre.

Elev 3- Jag håller med, krig och andra världskriget. Det hade varit bra att se bilder därifrån för att förstå kanske.

Elev 4- Krig o sånt.

Elev 5- Ja, krigsbilder för att se hur det var.

Grupp 4. 5 elever. Denna grupp var väldigt glad över att få vara med i intervjun, och deras tankar kring bild i historiaundervisning var väldigt positiv. Elev 1 & 4 som styrde mest.

Vad tycker ni om användandet av bild i historiaundervisningen?

Elev 1- Jag tycker det är bra, jag vill ha mer bilder i historia, lättare att förstå.

Elev 2- Det är väl bra.

Elev 3- Ja, men hur ska man använda bilder i historia?

Elev 4- Men, att titta på bilder från olika tider för att se hur det var o så va?

Elev 5- Tycker också det är bra, förstår inte alla bilder, men det blir lättare iaf.

Vad tycker ni om bild som kunskapsförmedlare?

Elev 1- Att lära sig genom att titta på bilder? Isåfall tycker jag det är bra, lättare att se något.

Elev 2- Blir väl lättare.

Elev 3- Ja, varför ska man läsa om något om det finns en bild som visar samma sak?

Elev 4- Jo det är la nice, då får man se framför sig hur det var o så.

Elev 5- Jag håller med, bilder som man lär sig av är bättre än att läsa.

Vad är positivt och negativt med bilder i historieundervisningen?

Elev 1- Det är nog bara bra med bilder tror jag, kommer inte på något dåligt just nu.

Elev 2- Aa, det är nog bara bra.

Elev 3- Jag håller med, det är bra med bilder, speciellt som förra frågan där man ser bilder som verkligen har hänt.

Elev 4- Det är nog bra, kan ju bli tråkigt med bilder också.

Elev 5- Ja det kan bli tråkigt med tror jag, men om man bytar mellan att läsa och kolla bilder så fattar man nog mer.

Har ni gått igenom någon form av bildanalys i historiaämnet?

Elev 1- Vi hade något tror jag, där vi fick se på en bild och skriva upp vad vi såg, vet inte om det är en analys.

Elev 2- Nee, tror inte det.

Elev 3- Ja, om det med att skriva upp vad vi såg är en analys.

Elev 4- I historia har vi nog inte haft något sånt, tror jag.

Elev 5- Hehe, nee, jag kommer seriöst inte ihåg.

Kan ni ge förslag på tema där användandet av bild hade underlättat för kunskapsinlärning?

Elev 1- Nee, som sagt, jag tycker att bild i alla historia är bra.

Elev 2- Vad som helst.

Elev 3- Nej, jag vet inte. Alla historielektioner hade väl varit bra med bilder.

Elev 4- Kanske för att se vad människor hade för kläder o så är väl kul.

Elev 5- Jaa, att se hur människor klädde sig o så är roligt.

Elevsvaren ovan är korta och koncisa, jag har valt att använda dessa delar som eleverna har svarat eftersom jag har fått ut mest information om vad de tycker om bild i historiaundervisningen i helhet, samt lite personligt. Eftersom eleverna satt i grupper och svarat på frågorna är det bra att ha i åtanke att deras svar antagligen har påverkat varandra och kanske inte är helt sanna. Det positiva är att jag fick ett svar att arbeta med från alla elever, även om deras svar varit positiva eller negativa till frågorna jag har ställt. Som jag har nämnt ovan, så går eleverna i olika årskurser och läser olika historiakurser vilket är anledningen till att alla är anonyma.

Lärarytervjuer

När jag intervjuade lärarna använde jag mig av samma frågor som jag ställde eleverna.

Tanken med det är att försöka se om det finns en koppling i de svar som eleverna har gett och lärarna kommer ge. Svaren från lärarna kommer vara mer omfattande än svaren från eleverna jag har redovisat eftersom det är de som bestämmer elevernas historieläring.

Lärare 1.

Vad tycker du om användandet av bild i historiaundervisningen?

Jag tycker väl inte så mycket, jag använder bilder i min undervisning när jag tycker att eleverna kan lära sig något från dem. Bilder är svåra att jobba med eftersom det finns så många olika perspektiv att se dem från, vilket är väldigt tidskrävande.

Vad tycker du om bild som kunskapsförmedlare?

Som sagt så använder jag bilder när jag tycker det viktigt. Men självklart kan bilder förmedla kunskap. För att konkretisera något som kan vara svårt för elever att förstå kan bilder vara bra att använda. Man ska dock vara försiktig med bilder då den visar ett av flera perspektiv på en händelse.

Vad är positivt och negativt med bilder i historieundervisningen?

Positivt är väl det jag har sagt, att konkretisera en viss händelse som kan vara svår att förstå. Personligen tycker jag väl det mest är negativt med bilder, vilket är anledningen till att jag inte använder det så mycket. Som sagt, så är det tidskrävande och förstår inte alla elever bilder jag visar så gör det mer skada än nytta.

Har du gått igenom någon form av bildanalys i historiaämnet?

När jag undervisade kurser i kulturhistoria använde vi oss av analyser. Jag använde mig faktiskt av bilder då från olika epoker. Men eftersom jag inte har undervisat i kulturhistoria på ett bra tag, så har jag inte heller undervisat någon form av bildanalys eftersom det inte är så viktigt.

Kan du ge förslag på tema där användandet av bild hade underlättat för kunskapsinlärning?

Som sagt, det väl bra att använda bilder om man undervisar kurser i kulturhistoria eftersom det mer eller mindre är en temakurs där man går igenom de olika epokerna ur ett kulturellt perspektiv. Annars håller jag mig fortfarande till, att om en bild konkretiserar en händelse som är svår att förstå i skriven text så kan det vara bra.

Lärare 2.

Vad tycker du om användandet av bild i historiaundervisningen?

Jag tycker att det är bra, jag undervisar några klasser i historia2b (kulturhistoria) och använder mig faktiskt ganska mycket av bilder för att visa olika, ja, museer, statyer, konstverk o så. Jag använder dock inte lika mycket bild i de andra historiekurserna, men ibland. Men i helhet tycker jag väl att det är bra med bild i undervisningen.

Vad tycker du om bild som kunskapsförmedlare?

I historia2b (kulturhistoria) tycker jag att det fungerar bra, det finns inte så mycket att ifrågasätta när man visar bilder på statyer eller konst som fortfarande finns idag. Det har dock blivit problematiskt när jag har använt bilder i andra sammanhang, som krigstider, eftersom en bild bara kan visa en sida av ett krig, vilket gör att man måste hitta flera bilder som visar samma sak fast ur olika perspektiv.

Vad är positivt och negativt med bilder i historieundervisningen?

Hehe, jag har nog svarat på den frågan i de andra frågorna. Men det brukar nästan bara vara positivt under historia2b kurserna och oftast negativt i de andra historia kurserna.

Har du gått igenom någon form av bildanalys i historiaämnet?

Njaa, jag kan väl inte riktigt kalla det för bildanalys. Men när jag använder bilder i undervisningen försöker jag alltid låta eleverna berätta vad de ser först, och om de vet vilken tid texten är gjord på osv. Det finns inte riktigt tid för att gå igenom allt.

Kan du ge förslag på tema där användandet av bild hade underlättat för kunskapsinlärning?

Hehe, jag hela historia2b kursen är ju en temakurs mer eller mindre så där använder jag bilder som sagt. I de andra kurserna brukar jag främst använda bilder när vi går igenom hemska händelser för att spela på deras känslor, textförintelsen. Men som sagt så är det svårt att använda sig av bilder om man inte kan visa alla sidor från en händelse.

Svaren ovan är mer omfattande än svaren jag fick från eleverna vilket var väntat. Men innehållet har några likheter och skillnader som är värda att nämna under analysdelen. Eftersom jag intervjuade lärarna för sig fanns inte risken att de blivit påverkade av någon annan, vilket gett mer trovärdiga och personliga svar. Även här har jag valt att inte skriva ut hela intervju svar eftersom det hade tagit för mycket plats.

Analys av det empiriska materialet

Majoriteten av eleverna är positivt inställda till användning av bild i historiaundervisningen även om några av svaren är vaga. Problemet tycks dock ligga i hur bilder ska användas, vilket de inte kunde ge något konkret svar på. Som Borgensen och Ellingsen nämner är elever vana vid att betrakta bilder på ett ytligt sätt,⁵⁴ vilket speglar på de svar de har gett. Elever är vana och omges idag alltid av bilder genom reklam, konst, film etc, vilket kan vara anledningen till att de vill ha mer bild i historiaundervisningen även om de inte vet hur. Många av eleverna förstod inte riktigt vad som menades med bild som kunskapsförmedlare, men de få svar jag har fått kring den frågan är positiva, där eleverna tror att de kan lära sig historia genom bilder, kanske till och med mer än när de läser om det. Utifrån några exempel från elevintervjuerna går det att se tankar och känslor kring bild som verktyg i undervisning och kunskapsförmedlare:

⁵⁴ Borgensen&Ellingsen 1994 s. 26

Vi får nästan aldrig titta på bilder på lektionerna, utan det är mest läraren som står och pratar om historia. (Elev 1 i grupp 1)

Eleven är tydlig i sitt uttalande, där samtliga i gruppen håller med om att de tycker att deras lärare använder sig för lite av bilder i sin undervisning. Som jag har nämnt ovan vet eleverna kanske inte riktigt hur de ska använda sig av bilder när de lär sig, men ett genomgående tema hos många av eleverna i intervjuerna är att de tror att de kan lära om historia utifrån bilder, i vissa fall mer än vad de lär sig från faktatexter. Bortser man från bild som verktyg går det tolka elevens svar utifrån ett annat perspektiv, där det är läraren som använder sig av för mycket katederundervisning eller föreläsning som gör historiaundervisningen ”tråkig” för eleverna.

Många av elevernas svar var även att bilder i undervisningen inte bara var bra att använda för att de kunde lära sig från dem, utan även för att det skulle vara något nytt och roligt. *-Ja det blir roligare om man ser bilder på lektionerna, dåligt vet jag inte heller. (Elev 2 grupp 3).* Att historialektionerna skulle bli roligare och mer intressanta om lärare använde sig av mer bilder i sin undervisning var också tydligt förekommande och återkommande i samtliga elevgrupper. Det som syns tydligt är att majoriteten av eleverna i intervjuerna vill ha variation i sin historiaundervisning, där bild kan vara ett alternativ för att öka intresse och kunskap hos många elever. Det som framkom i några intervjuer var inom vilka teman elever vill använda sig av mer bilder, där ett av exemplen var:

Krig o sånt hade det varit bra med mer bilder (Elev 1 grupp 3).

Jag håller med, krig och andra världskriget. Det hade varit bra att se bilder därifrån för att förstå kanske (Elev 3 grupp 3).

Anledningen till att eleverna vill ha mer bild som underlag när de läste om krigshistoria är på grund av att text som undervisningsmaterial inte är lika tydligt som bilder. Många av eleverna ville se krigshistoria med egna ögon för att se hur det såg ut, i både krigssituationer och de olika konsekvenser av krig. Även om jag inte ställde någon fråga kring hur de ser på spelfilmer som ska skildra eller spegla krigshistoria var eleverna tydliga i att de vill ha riktiga bilder eller filmer som visade hur det faktiskt såg ut och inte hur det kunde ha sett ut.

Några av elevsvaren var även, om lärare ska använda sig av bilder, så får inte bilderna vara tråkiga. Detta svar är svårt att analysera eftersom det känns som eleverna vill att allting i historiaämnet ska vara roligt att läsa, vilket är svårt även om lärare väljer att använda sig av

roliga bilder och filmer i varje undervisningsmoment. Men det som syns som en gemensam tanke hos majoriteten av eleverna är att det hade varit bra om lärare börjar använda sig av mer bilder i undervisningen än vad de gör idag.

Det som framkom tydligast i intervjuerna är att ingen elev hade lärt sig eller använt sig av någon form av bildanalys i historiaundervisningen, inte vad de kom ihåg i alla fall. Lärarnas svar kring den frågan gjorde helheten lite klarare, även om jag bara intervjuade två lärare så fick jag i princip samma svar, bildanalys tar för lång tid och är onödig eftersom de inte använder bild som verktyg kontinuerligt i sin undervisning förutom i historia 2b kursen. Bergström menar på att balansen mellan bilduttryck och bildanvändning har minskat drastiskt, vilket även har påverkat det kritiska förhållningsättet och analysen på ett negativt sätt.⁵⁵ Det kan vara anledningen till att lärare idag väljer att bortse från bildanalysdelen i sin undervisning även om eleverna vill ha mer bild.

Elevsvaren kring vad de tycker är positivt och negativt med bild i historiaundervisningen var varierande även om majoriteten tyckte att det var positivt så fanns det några som svarade vilka negativa delar bild kan ha i undervisningen. Det som var negativt var främst att bilder kan vara tråkiga, att det kan vara lika lätt att tappa intresse för bilder som det kan vara för text. Lärarna hade olika tankar kring de positiva och negativa, där *lärare 1* mest tyckte att det var negativt att använda bilder i historiaundervisningen förutom under enstaka tillfällen, och *lärare 2* tyckte att bild i undervisning oftast är bra. Att lärarna undervisade i olika historiakurser är en faktor som spelar viktigt roll, men i helhet var den ena mer negativt lagd och den andra positivt. Utifrån frågeställningen -**Vad tycker du om användandet av bild i historiaundervisningen?** Svarade *lärare 1*:

Jag tycker väl inte så mycket, jag använder bilder i min undervisning när jag tycker att eleverna kan lära sig något från dem. Bilder är svåra att jobba med eftersom det finns så många olika perspektiv att se dem från, vilket är väldigt tidskrävande- (Lärare 1)

Lärare 1 är väldigt tydligt i sitt argument kring varför hen inte använder sig av bilder i sin undervisning. Det är helt enkelt för svårt att jobba med bilder på grund av att elever tolkar dem så olika, och att lära dem hur man ska tolka dem ur ett historiskt perspektiv skulle ta alldeles för lång tid. Dock använder sig läraren av bilder när budskapet är tydligt och alla elever tolkar bilden på liknande sätt och lär sig samma sak. På samma fråga svarade *lärare 2*:

⁵⁵ Bergström 2016 s. 156

Jag tycker att det är bra, jag undervisar några klasser i historia2b (kulturhistoria) och använder mig faktiskt ganska mycket av bilder för att visa olika, ja, museer, statyer, konstverk o så. Jag använder dock inte lika mycket bild i de andra historiekurserna, men ibland. Men i helhet tycker jag väl att det är bra med bild i undervisningen. (Lärare 2)

Till skillnad från lärare 1, undervisar lärare 2 i några historia2B kurser vilket kan vara den största anledningen till att svaren ser olika ut. Eftersom historia2B är en kulturhistorisk kurs där elever ska lära sig kulturhistoria utifrån epoker är det inte konstigt att lärare 2 använder sig av mer bilder i sin undervisning. Det går att diskutera kring hur ”roligt” elever tycker att kulturhistoriska bilder är utifrån elevernas intervju svar, men eftersom det är den riktiga historien, med bilder som visar verkligheten bör de tycka om det. I de andra historiakurserna där kultur inte är i fokus har lärarna samma tanke, där de bara använder bilder om det behövs och hjälper att konkretisera något för eleverna. Ser vi till skolverkets riktlinjer ska:

Undervisningen i historiaämnet ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- 1. Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.*
- 2. Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.*
- 3. Förmåga att använda olika historiska teorier och begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.*
- 4. Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.*
- 5. Förmåga att undersöka, förklara och värdera användningen av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder.⁵⁶*

Utifrån dessa riktlinjer för ämnet historia så har varje intervjuad elevgrupp nämnt något från varje punkt ur kursplanen som de kan lära sig utav genom användandet av bild i historiaundervisningen. Gissningsvis har inte de intervjuade eleverna så bra koll på riktlinjerna ur kursplanerna, men utifrån egna tankar och hjälp från varandra lyckades de beröra vissa om inte alla punkter utan att veta om det. Självklart står elevsvaren för olika tolkningar, men i helhet tyckte de att verktyget bild är användbart i historiaämnet.

⁵⁶ Skolverket 2011. http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf2705.pdf%3Fk%3D2705 s. 66

Lärarna som ska följa skolverkets ämnesplaner är erfarna lärare, vilket syns i deras svar. Även om vissa svar är lite vaga så har de använt eller använder sig av bilder i sin undervisning och vet i vilka delar de kan följa kursplanerna till störst del genom verktyget bild.

Sammanfattningsvis vill eleverna ha mer bild i all historiaundervisning, även om de inte vet hur det ska användas, och lärarna som har erfarenhet bakom sig, har testat att använda bild i olika delar i undervisningen och kommit fram till personliga delar där bild funkar som kunskapsförmedlare.

Diskussion

Bild i undervisningssituationer förekommer ofta, oberoende av ämne. Nästan alla läroböcker innehåller bilder för att hjälpa eleven eller visa en specifik sak som texten handlar om. Forskningen kring bild i undervisning är dock relativt ny och den forskning som finns beskriver ofta bild och film tillsammans som undervisningsverktyg. Det ämne som kan använda sig av bilder för att hjälpa kunskapsutveckling mest är historia. Målningar, skulpturer, konstverk och fotografier finns från alla tider i historien och även om konstverk inte är läromedel⁵⁷ för att de har olika egenskaper kan de användas för att utveckla en analyskunskap hos elever samt låta eleven dra egna slutsatser kring tiden konstverket är gjort. Enligt Boström kallas detta för konnotation, där det är alla de tankar som väcks hos en individ utifrån bildens yta och form.⁵⁸

Elever är vana vid att betrakta bilder på ett ytligt sätt, vilket gör att de i teorin lätt tappar intresse för att arbeta med bilder.⁵⁹ Därför är det viktigt att sänka tempot när man arbetar med elever som är ovana vid att använda bild som undervisningsverktyg. Eftersom elever idag är vana vid filmer, kan det vara svårt att behålla koncentration när man visar dem en stillbild.⁶⁰ Bilder i historieundervisningen är något helt annat än bilder elever stöter på utanför skolan, och kan vara komplexa konstverk istället för bilder på hobbies eller liknande. Därför kan det vara svårt för elever att förstå konstverk då de upplever alla bilder som ett kommunikationsmedel där konstverk inte ger dem någon personlig koppling. Användandet av bilder som elever kan relatera till är därför av vikt i historieundervisningen då det öppnar för

⁵⁷ Karlsson & Zander 2009 s.91

⁵⁸ Boström 2014 s. 7

⁵⁹ Ellingsen&Borgensen 1994 s. 26

⁶⁰ Ibid s.26

reflektion och diskussion, vilket senare kan leda till förståelse av en bild ur en historisk kontext.⁶¹

Bildens egenskap är att den kan konkretiseras och ge olika upplevelsedimensioner för olika människor, eller elever i detta fallet. Vilket är orsaken till varför ordspråket ”En bild säger mer än tusen ord” är vanligt förekommande. Men egentligen är det så att en bild förmedlar andra kunskaper än vad tusen ord kan göra.⁶² Användandet av bild förekommer sällan utan att använda text, och även om alla människor kan se skillnad på en bild och en skriven text måste det finnas i åtanke att människor både möter och tolkar dem nästan uteslutande i relation till varandra.⁶³ Bild och text påverkar varandra och bildar en gemensam och sammansatt innebörd.⁶⁴

Balansen i bildmediet börjar att göra det svårare för lärare att kontinuerligt använda sig av bilder som kunskapsförmedlare, och grupperingar är nödvändiga för att särskilja bilder i skola och bilder i ”verkligheten”. En bild elever stöter på i skolan som föreställer världssynen under Medeltiden är något helt annorlunda än en bild på en vän som dansar.⁶⁵ Samma analysmetoder kan användas på respektive bild, men förståelsen och intresset hos elever kan försvåra inläringen bakom bilden från Medeltiden då de inte har en personlig koppling.

Ser vi till film som ett bildmedie, fast rörlig, är film och historia en bra kombination enligt många. Men många historiker menar att den ”riktiga” historien går förlorad. Enligt Klas-Göran Karlsson och Ulf Zander använder sig filmregisörer av olika tekniker för att uppnå realism.⁶⁶ Exemplet de använder är filmen *Rädda menige Ryan*, där filmskaparna har sänkt färgskalan med 60% bara för att människor som tittar på den ska associera till dokumentärfilmer. De har även under filmens introduktionsscener använt sig av vibrationer och skakiga bilder tillsammans med skicklig filmklippning för att tittare ska leva sig in i händelsen istället för att ifrågesätta den. I skolanvärlden är det tvärtom, där elever ska lära sig att ifrågesätta och kritisera något de ser och inte svälja allt de ser och tro att det är sant. Bilder i historiaundervisningen kan underlätta för en sådan kunskapsinläring genom att elever själva måste hitta den ”riktiga” historien en bild visar.

⁶¹ Boström 2014 s. 240

⁶² Karlsson & Zander 2009 s. 94

⁶³ Karlsson & Zander 2009 s.94

⁶⁴ Ibid s.94

⁶⁵ Bergström 2016 s. 156

⁶⁶ Karlsson&Zander 2009 s.132

Utgår vi från receptionsteorin, har alla elever olika repertoarer vad gäller erfarenhet och förkunskap där alla använder olika kunskapsramar när de tittar på en film eller en bild.⁶⁷ I dagens breda mediasamhälle är det viktigt för lärare att ha i åtanke att speciellt film kan ha påverkat elever enormt mycket både positivt och negativt. Elever som tittar på filmer eller bilder som ska spegla en viss historisk tid kan ge goda kunskapsramar om de ifrågesätter dem och följer upp med ren faktainläsning. Men elever som ser på en film eller bild utan att ifrågesätta den kan riskera att, även här bredda sina kunskapsramar, men på ett fel sätt.

För att underlätta kunskapsinläring genom bild är det därför viktigt att som lärare ta sin tid och inte ha för bråttom. Bergströms bild- och retorikkategorisering⁶⁸ kan vara ett bra verktyg att använda när man ska introducera elever för bilder. Kategoriseringen är ganska omfattande men enkel att förstå, både för lärare och elever. Verktøget är bra eftersom det är relativt nytt, den blandar bildanalys och metoder för bildförståelse på ett sätt som appliceras på moderna bilder vilket kan höja kunskapsförmågan kring bilder på ett positivt sätt. Bildanalys på historiska förändringsprocesser och hur människor hade det på sin samtid är något annat, även om denna metod går att använda till det med så är detta verktyg främst för att introducera elever till användningen av bild i ett tidigt skeede i deras skolgång.

Enligt forskarna Lars Andersson, Lars Berggren och Ulf Zander kan allt som har överlevt från det förflutna till nutid definieras som historiskt källmaterial,⁶⁹ om det används för att svara på frågor kring vad som har hänt och hur saker och ting var. Detta håller inte alla forskare med om och tycker inte att allt som är från dåtid kan användas som källmaterial eftersom det inte är pålitliga. Detta är öppet för tolkning, där ena parten ser historiska bilder som propagandiska och missvisande medan andra parten ser bilder från forntid som det enda material vi kan utgå från om vi vill använda bilder för att veta hur det var förr.

Konkretisering av bilder är ett återkommande ämne som några forskare samt lärarna i intervjuerna nämnt. Karlsson och Zander använder sig en 14 minuter lång videofilm för att förklara begreppet konkretisering på ett konkret sätt.⁷⁰ Kortfilmen är från 1995 och har kommit att användas inom utbildningsverksamheten vid program som berör studier kring förintelsen och folkmord vid Uppsala universitet.⁷¹ Frågan som ska besvaras och

⁶⁷ Boström 2014 s. 70

⁶⁸ Bergström 2016 s. 161-169

⁶⁹ Andersson, Berggren & Zander 2001 s. 19

⁷⁰ Karlsson & Zander 2009 s. 102

⁷¹ Ibid s.102

konkretiseras för tittarna är simpel, hur kan man begripa att sex miljoner judar mördades av nazister? Kortfattat handlar filmen om en man som räknar riskorn, där varje riskorn ska föreställa en judisk person som blev mördad. Vid filmens slut har mannen räknat riskorn i tio månader, vilket han visar genom ett bord fullt med burkar, där varje burk är fylld med riskorn. Sedan kommer avslöjandet, mannen har bara hunnit räkna en miljon riskorn- och fem miljoner återstår.⁷² Konkretisering av en händelse behöver inte vara svår, och förståelse är av störst vikt. Går det att vara konkret i sin undervisning som lärare så är det alltid en fördel att vara det. I dagens historiaundervisning går lärare igenom olika händelser med elever utan att verkligen konkretisera dem, vilket medför ett oförståeligt eller missvisande resultat för elever.

Reslutat

Resultatet i uppsatsen varier. Utgår jag från min frågeställning, *”Hur kan bild som verktyg användas, och vad tycker gymnasielärare om bild som verktyg i historieundervisningen?”* finns det inget tydligt svar. Alla forskare jag har presenterat ger olika verktyg och förklarar olika metoder för att använda bilder på ett bra tillvägagångssätt. För att kunna använda bilder i undervisningen på ett lämpligt sätt behöver lärare erfarenhet. Erfarenhet och kunskap om hur bilder kan användas och när, beroende på vilken kunskap den ska förmedla till elever. Även om det finns många fördelar och bra verktyg för att använda bilder i undervisningen, finns det även nackdelar som väger starkt. Vanligt förekommande och återkommande problem är nästintill lika under hela uppsatsens, där det största problemet är tid. Det finns så många olika sätt att använda bilder i undervisningen om man har tid, men är tiden knapp kanske det är bäst att inte använda sig av bilder som behöver tid, tid att analyseras och konkretiseras. Även lärarna i intervjuerna gav detta svar, hur mycket erfarenhet eller kunskap man än besitter så behövs det gott om tid för använda bilder till den grad att det ska förmedla och lära kunskap. Endå återkommer jag till att vi idag är ett mediasamhälle där film och bild finns överallt, vilket är mitt starkaste argument för att lärare måste lära sig och börja använda mer bild i historiaundervisningen.

Min andra frågeställning, *”Vad tycker elever i svensk gymnasieskola på bild som kunskapsförmedlare i historieundervisningen?”* är lättare svara på. Även om jag bara intervjuade 18 elever fick jag ett helhetsintryck, och ett tydligt svar. Elever i svenska gymnasieskolor vill ha bild som verktyg i historiaundervisningen. Även om det inte vet exakt hur bilder ska användas eller till vilket syfte så tror de själva att bilder kan förbättra deras

⁷² Ibid s. 102-103

kunskap kring historiska händelser. Majoriteten av eleverna jag intervjuade vill inte bara ha bilder i undervisningen kring vissa teman lärare berör i historiaämnet, utan under alla historiakurser och teman som de läser under sin tid i gymnasiet.

Ser jag till Ulrika Boströms resultat i "*När man kollar på bilden tänker man så här*", diskuterade eleverna kontextuellt och källkritiskt, samt utifrån personliga relationer till historien.⁷³ Vilket även eleverna i mina intervjuer berörde. Eleverna i mina intervjuer var tydliga med att de tror att de kan lära sig mycket med hjälp av bilder, kanske till och med mer än de lär sig av texter. Ett tydligt resultat var just källkritiken, där eleverna i mina intervjuer vill använda sig av bild som verktyg för att konkretisera historia, där de får se den riktiga historien och diskutera kring vad som verkligen hände. Till skillnad från Boströms elevsvar diskuterade inte eleverna i mina intervjuer kring den personliga relationen till historia lika mycket, och det som nämndes var att eleverna vill att själva undervisningen ska bli roligare för att de ska få ny kunskap eller ökat intresse för historia.

Ser jag till vilka historiska skeenden eleverna i Boströms studie ansåg var viktigast eller mest intressant var det *franska revolutionen* och *mänskliga rättigheter*, där krigshistoria var det som eleverna tyckte var minst intressant⁷⁴. I min studie var krigshistoria det enda temat som faktiskt nämndes, där eleverna ville att lärare använder sig av mer bilder för att konkretisera krigshistoria för att tydliggöra hur det såg ut. En tanke kring varför krigshistoria ligger lågt på Boströms elevsvar och varför det är det enda tema som nämndes i min studie kan vara eftersom elever inte tycker om krigshistoria. Vilket kan bero på att de inte kan föreställa sig hur krig ser ut på grund av det bristande användandet av bild från lärares sida. Som jag nämnde ovan vill elever kunna se en kontext, och koppla sina erfarenheter till dåtid, vilket kan vara svårt utan att se bilder framför sig och bara gissa utifrån faktatext.

Till skillnad från Boströms studie, visste eleverna under mina intervjuer inte vilka färdigheter som kunde utvecklas genom att använda bilder i historieundervisningen. Den största anledningen till att eleverna i min studie ville använda mer bilder i undervisningen var för att få variation från all den text de får läsa. En viktig del jag håller med Boström om är att börja använda bilder som elever kan relatera till för att senare använda mer komplexa bilder som behöver analyseras och diskuteras för att utveckla deras kunskapsinläring enbart utifrån användningen av bilder.

⁷³ Boström 2014 s. 220

⁷⁴ Boström 2014 s. 221

Den största skillnaden från Boströms studie och min är att, Ulrika Boström visade bilder för eleverna hon intervjuade och ville att eleverna skulle svara på hennes frågor kring dessa bilder, medan min uppsats mer berör själva tanken om bildanvändandet i historiaundervisningen. Även om Boströms studie är mycket mer omfattande än min kring bildanvändandet finns det likheter och skillnader vilket jag har nämnt ovan. Det som är tydligt i Boströms studie och min uppsats är att elever lär sig mycket från bilder, och att lärare idag använder sig alltför lite av bilder i historiaundervisningen.

Sammanfattningsvis är användandet av bild en tidsfråga enligt forskarna och lärarna. För att använda sig av bild behövs bra verktyg och metoder från lärares sida, samt en kunskap kring att kunna avgöra under vilka delar i historiaundervisningen det är bäst att använda bilder. Enligt elever är det nästan bara positivt med bild i undervisningen, dock måste man ha i åtanke att elever inte är påverkade av tid till den grad som lärare är, och att det till slut oftast är läraren som bestämmer vad som ska göras och användas under sina lektionstimmar.

Sammanfattning

Dagens samhälle präglas av en enorm digital utveckling och ett enormt informationsflöde av text, bild och film. Elever idag är vana att se information i form av bild vart de än tittar vilket är ett av mina argument till att bildmediet bör användas mer i skolvärlden. Enligt elever själva är bilder effektiva kunskapsbärare och förmedlare vilket jag håller med om till viss del.

Forskningen kring bildmediet är rikt i innehåll och har goda teoretiska möjligheter i skolundervisning. I praktiken är bild som verktyg och kunskapsförmedlare svårt att tillämpa eftersom det kräver mängder av tid, vilket inte lärare som undervisar i historia har idag.

Syftet med uppsatsen var att undersöka vilket pedagogiskt värde bilder har i historiaundervisningen vilket har varit svårt, med blandade svar. Enligt elever har bilder ett pedagogiskt värde eftersom de tror att bilder kan förmedla kunskap på ett roligare sätt. Men även om det finns ett värde i det, kan det bli omständigt och väldigt tidskrävande enligt lärarna. Utgår lärare från ämnesplanens syfte på ett smidigt sätt och låter elever ges möjlighet att söka, granska, tolka och värdera bildmediet ur ett källkritiskt förhållningssätt kan det vara möjligt. Men för att användandet av bild i historiaundervisningen idag ska bli optimalt behöver lärare och elever samarbeta i en större utsträckning än de gör idag.

Avslutningsvis vill jag skriva att mina förväntningar kring bildanvändandet i historiaundervisningen var mer positiva än de är nu. Även om jag personligen tycker att bilder

börs användas mer än det görs idag, förstår jag varför lärare väljer att inte lägga ner alltför mycket tid med bilder. För att utnyttja bild som kunskapsförmedlare på bästa möjliga vis krävs tid, vilket inte historielärare har idag.

Referenslista

Andersson, L-M, Berggren, L & Zander, U (red.) 2001. *Mer än tusen ord. Bilden och de historiska vetenskaperna*. Lund: Nordic Academic Press.

Boström, U 2014. "När man kollar på bilden tänker man så här" En receptionsstudie av gymnasieelevers uppfattning om bilder som kunskapskällor i historieundervisningen. Print & media: Umeå universitet

Bergström, B 2016. *Effektiv visuell kommunikation*. 10. Uppl. Stockholm: Carlsson.

Borgensen, T & Ellingsen, H 1994. *Bildanalys*. Studentlitteratur: Lund.

Liljefors, M 2009, "Att använda konst i historieundervisningen", i *Historien är nu. En introduktion till historiedidaktiken*. Karlsson, K-G & Zander, U (red.) Studentlitteratur: Lund.

Skolverket 2011. *Läroplan, examensmål och gymnasie gemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Hämtad 2016-11-15, från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf2705.pdf%3Fk%3D2705

Mitt namn är Deniz Özgurdamar och jag är 26 år. Jag studerar på ämneslärarprogrammet med inriktning på ämnet svenska och historia.

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se